

Ю. І., Данько, канд. екон. наук,
начальник управління навчання і розвитку персоналу,
СУБП «Укртехносинтез» (у формі ТОВ),
В. М. Жмайлов, канд. екон. наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи,
Сумський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ-ВИРОБНИКІВ НА РИНКУ СВИНИНИ

Авторами розглянуто сучасні показники доходності підприємств галузі свинарства по регіонах України. Запропоновано власні варіанти формування збутової системи забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі диференційованого підходу залежно від обсягів виробництва.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: підприємства-виробники, збутова система забезпечення конкурентоспроможності, ринок продукції свинарства.

Автором рассмотрены современные показатели доходности предприятий отрасли свиноводства по регионам Украины. Предложены собственные варианты формирования сбытовой системы обеспечения конкурентоспособности предприятий на основе дифференцированного подхода в зависимости от объемов производства.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: предприятия-производители, сбытовая система обеспечения конкурентоспособности, рынок продукции свиноводства.

The author reviewed current indicators of profitability of the industry pig to regions of Ukraine. Proposed own versions of forming a marketing system to ensure competitiveness on the basis of a differentiated approach depending on the output.

KEYWORDS: enterprise-producers, marketing system to ensure competitiveness, market pig production.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Галузь свинарства в агропромисловому комплексі завжди була однією із ключових, оскільки традиційно забезпечувала населення м'ясною продукцією. Так склалося історично, що свинина зайняла своє місце в раціоні середньостатистичного Українця, і на сьогоднішній день сало посідає перше місце в асоціативному ланцюгу, коли за кордоном згадується наша держава. Це своєрідний бренд

української національної кухні. Однак, аналіз динаміки поголів'я свиней і виробництва відповідної продукції в підприємствах і господарствах населення, а також географія асортименту продукції свинарства на полицях супермаркетів дають підстави говорити, що Україна стрімко втрачає свої позиції у стратегічній галузі тваринництва. За таких умов, існує об'єктивна необхідність визначення причин, що обумовили виникнення і розвиток такого стану, та наукового обґрунтування можливих шляхів покращення ситуації.

Аналіз останніх публікацій, на які посилається автор. Вітчизняні вчені-економісти в своїх дослідженнях неодноразово зверталися до аналізу факторів, які б могли спровокувати динамічний та ефективний розвиток галузі свинарства в Україні. Зокрема, питання наукового забезпечення інтенсивного господарювання з метою забезпечення більш високого рівня конкурен-госпроможності продукції та галузі свинарства в цілому піднімалися в роботах В. Андрійчука, П. Канінського, С. Кваші, О. Красноручького, Ю. Лузана, О. Мазуренка, В. Месель-Веселеяка, М. Пархомця, П. Саблука, А. Стельмашука, О. Шпичака та багатьох ін. Проте, відсутність єдиної думки вчених щодо напрямів вирішення вказаної проблеми та конкретних пропозицій із забезпечення конкурентоспроможності та економічної стійкості виробників свинини в умовах транзитивності економіки, залишають широке поле для подальшого наукового пошуку.

Формулювання мети (постановка завдання). В своїх дослідженнях ми висуваємо гіпотезу стосовно того, що кризові явища в галузі свинарства обумовлені погрішностями в функціонуванні окремих систем забезпечення конкурентоспроможності підприємств-виробників свинини. Основною метою дослідження є пошук ефективних шляхів управління конкурентоспроможністю підприємств-виробників на ринку свинини.

Виклад результатів дослідження. За час незалежності поголів'я свиней в Україні скоротилося у два рази. На момент проголошення незалежності, в країні було зареєстровано 19,4 млн поголів'я свиней, у той час як на сьогоднішній день їх 8,3 млн. Незважаючи на свою репутацію салоїда, середньостатистичний українець з'їдає усього 18 кг свинини на рік. Це в три рази менше, ніж звичайний німець. Проте, починаючи з 2009 року в Україні з'являється тенденція до зростання доходності виробництва продукції свинарства. На кінець цього року в більшості областей України, за винятком Закарпатської, Лугансь-

кої, Одеської та Харківської областей, спостерігається перевищення рівня доходу над затратами (рис. 1).

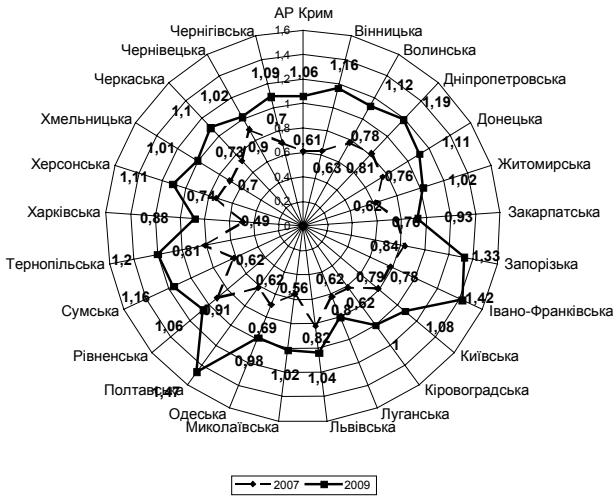

Рис. 1. Динаміка коефіцієнта доходності галузі свинарства підприємств області у 2007, 2009 роках* [1, с. 206—207]

* (без дотацій і доплат на 1 ц проданого м'яса)

Варто зазначити, що досягнуто стале відродження свинарства у сільськогосподарських підприємствах Дніпропетровської, Вінницької, Івано-Франківської, Тернопільської, Рівненської, Полтавської та інших областей. Саме в господарствах цих областей за останні роки зросло поголів'я свиней, зменшилась виробнича і повна собівартість продукції, підвищилась її конкурентоспроможність. Найменші середньодобові прирости маси свиней на відгодівлі мали господарства таких областей, як Кіровоградська — 272 г, Одеська — 273 г, Миколаївська — 276 г, Сумська — 300 г та Чернігівська — 302 г, що на 27,5 — 19,5 % менше, ніж у середньому по країні [4, с. 74]. Проте, навіть такі показники дали змогу підприємствам вказаних регіонів спрацювати з прибутком та покрити затрати на вирощування існуючого поголів'я.

Досвід функціонування ефективних агровиробників, які займаються свинарством в Україні підтверджує той факт, що підприємство даної галузі може і має бути прибутковим. На нашу думку, рентабельність виробництва продукції свинарства в окремому підприємстві більшою мірою визначається не загаль-

ними тенденціями на ринку свинини (рівень ціни, імпорتنі поставки тощо), а раціональністю і динамічністю дій щодо управління конкурентоспроможністю із врахуванням змін ринкової кон'юнктури. Так, на сьогоднішній день існує проблема незадоволення мінімальної фізіологічної потреби населення в окремих продуктах харчування, до переліку яких входять м'ясо та м'ясопродукти, включаючи субпродукти і жири. Споживання даного виду продукції по окремих регіонах коливається в межах 60—80 % від рекомендованої Кабінетом Міністрів України мінімальної норми, яка становить 52 кг на одну людину. Відповідно, існує непокритий попит на ринку м'ясопродуктів, який може бути задоволений за рахунок продукції свинарства. Формування та розвиток систем забезпечення конкурентоспроможності, які б враховували цінову ситуацію на ринку свинини, яка співвідноситься з купівельною спроможністю населення, а також диференціація якості та асортименту товару, залежно від вподобань споживачів є інструментом забезпечення ефективності виробництва продукції свинарства.

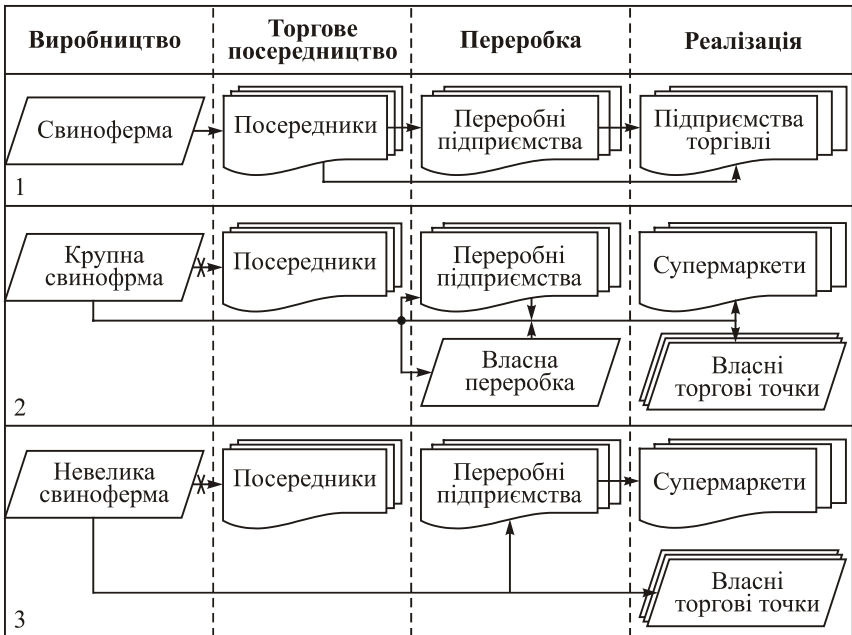

Рис. 2. Блок-схеми управління збутовою діяльністю підприємства—виробника продукції свинарства

Практика свідчить, що не може бути стандартизованих підходів до формування систем забезпечення конкурентоспроможності в господарствах, які мають різні обсяги виробництва. Наші дослідження показують, що існує необхідність коригування системи управління збутовою діяльністю підприємств-виробників на ринку свинини. За даними Держкомстату України, загальний обсяг реалізованої сільськогосподарськими підприємствами свиней у 2009 р. досягав 284,1 тис. т, з яких 57,6 % було реалізовано переробним підприємствам, 23,9 % — комерційним структурам, 15,5 % — на ринку та через власні магазини. Вважаємо, що поступово має відбуватися зміна таких пропорцій. Запропоновані на рис. 1 варіанти 2 і 3 організації збутової діяльності на ринку свинини передбачають поступове виведення посередника з ринку, що дозволить підприємствам самим формувати ціну на товари галузі свинарства на основі купівельної спроможності споживачів.

Так, крупнотоварне виробництво більшою мірою буде орієнтоване на переробні підприємства та крупні мережі супермаркетів. Також доцільним є розвиток власної переробної промисловості. Така система забезпечення конкурентоспроможності передбачає формування на підприємстві маркетингової стратегії економії на масштабах. Важливого значення набуває формування власної торгової марки, яка буде підтверджувати якість продукції та її ідентичність по всіх регіонах України.

У той же час, для невеликих виробників свинини доцільним буде формування системи виробництва та збуту, яка буде орієнтована на високу якість продукції. Стратегія фокусування на високоякісному товарі, має бути орієнтована на відповідного споживача і передбачатиме відповідний комунікативний супровід за допомогою реклами та засобів PR у місцевих виданнях.

Окрім орієнтації на регіональні та національний ринок крупним підприємствам в умовах глобалізації доцільно брати до уваги глобальні ринки свинини. За останніми даними, опублікованими Комітетом управління та організації сільськогосподарського ринку, на 1 листопада в ЄС відбулось значне зростання експорту свинини. З січня по вересень включно було експортовано 2 373 957 тонн свинини, що на 22 % більше, ніж за цей же період минулого року. Головним споживачем, як і раніше, залишається Росія, а за нею ідуть Гонконг, Китай, Японія та Південна Корея. Значне зростання було відмічено в експорті до Китаю: на 95 %, і до Південної Кореї: на 112 %.

У той же час імпорт продовжує скорочуватись, і за перші 9 місяців цього року зменшився на 15,4 %, у порівнянні з цим же періодом минулого року [6].

На сьогоднішній день, в Україні існують підприємства, які мають потенціал, необхідний для здійснення експортної діяльності своєю продукцією (рис. 3). Так, зокрема приватне акціонерне товариство «Агро-Союз» (Травневе, Дніпропетровської обл.) почало експорт свиней у Грузію. У найближчих планах клієнтів з Грузії — закупівля 5 тис. голів свиней щомісяця. Проте, все ж таки основною метою діяльності вітчизняних підприємств—виробників свинини залишається задоволення потреб власного населення у високоякісній продукції за доступними цінами.

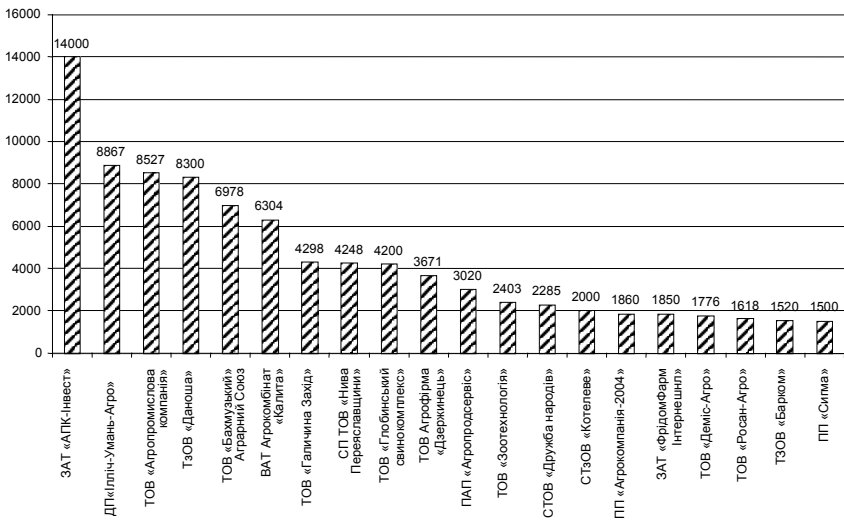

Рис. 3. Рейтинг 20 кращих підприємств-виробників свинини в Україні за загальною кількістю свиноматок

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Таким чином, у результаті дослідження було з'ясовано, що в Україні починаючи з 2009 року намітилася позитивна тенденція до збільшення доходності підприємств-виробників продукції свинарства.

На ринку свинини сформувалася групи виробників, які нарощують темпи виробництва та розширюють власний збутовий

ринок, в окремих випадках навіть за межі України. На сьогоднішній день у світі існує дефіцит свинини, а відповідно існують перспективи для розвитку зовнішньої торгівлі цим видом продукції вітчизняного виробництва. Нами зроблено висновок, що управління конкурентоспроможність на ринку продукції свинарства має бути диференційованим, залежно від обсягів виробництва продукції в господарстві. Запропоновано розподіл підприємств на дві групи, для яких пропонується впровадження двох основних стратегій: мінімізації витрат та фокусування. Перспектива подальших досліджень полягає в економічному обґрунтуванні формування систем забезпечення конкурентоспроможності підприємств-виробників свинини в рамках реалізації запропонованих стратегій.

Література

1. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) / [Воскобійник Ю. П., Шпикуляк О. Г., Камінський І. В. та ін.]; за ред. Ю. П. Воскобійника. — К.: ННЦІАЕ, 2011. — 355с.
2. *Канінський П. К.* Спеціалізація та кооперація тваринництва зони Лісостепу в умовах ринкової економіки / Канінський П. К. — К.: ІАЕ УААН, 2000. — 450 с.
3. *Мазуренко О. В.* Підвищення конкурентоспроможності галузі свинарства / О. В. Мазуренко // Економіка АПК. — 2008. — № 10. — С. 143—146.
4. *Пархомець М. К.* Організаційно-економічне забезпечення ефективного виробництва м'яса свиней у господарствах України / М. К. Пархомець, О. М. Павленко/ (науково-практичні рекомендації)/ За ред. М. К. Пархомця. — Тернопіль: Економічна думка, 2009. — 28 с.
5. *Пархомець М. К.* Наукове забезпечення конкурентоспроможності галузі свинарства на товарних фермах України / Пархомець М. К., Уніят Л. М. // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». — 2011. — № 3. — С. 72—79.
6. Ринкова система України: стан та перспективи розвитку: Монографія / За заг.ред. О. В. Макарюка, В. М. Жмайлова, Ю. І. Данька. — Х.: Міськдрук, 2011. — 964 с.
7. Europe: an increase in pork exports during the first nine months [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.pig333.com/latest_swine_news/europe:-an-increase-in-pork-exports-during-the-first-nine-months_5133/
8. Топ-30 свиного господарств України за даними господарств на 01.02.2011 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://pigua.info/uk/top/4>